

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Аддзел адукацыі спорту і турызму Асіповіцкага райвыканкама
Дзяржаўная ўстанова дадатковай адукацыі «Асіповіцкі раённы цэнтр творчасці
дзяцей і моладзі»

“Ад прадзедаў спакон вякоў...”

Метадычны праект у галіне фальклору
Дыплом першай ступені

Выканаўца праекта
педагог дадатковай
адукацыі
Бабчанок Ганна
Мікалаеўна

*Нямала ёсць мясцін у Беларусі,
Дзе птушкам вольна чуюцца ў
гнязде.
А я адным заўсёды ганаруся:
Што з Асіповіч род бацкоў ідзе.
Анатоль Тамашэўскі*

КАРОТКАЯ АНАТАЦЫЯ ДА МЕТАДЫЧНАМУ ПРАЕКТУ

Тэма праекта “Фарміраванне нацыянальнай самасвядомасці, вучняў праз вывучэнне і засваенне мясцовага фальклору ва ўстановах дадатковай адукацыі”.

Тып установы адукацыі: Дзяржаўная ўстанова дадатковай адукацыі “Асіповіцкі цэнтр творчасці дзяцей і моладзі”.

Узрост навучэнцаў, клас: Малодшы і сярэдні школьны ўзрост.

Актуальнасць праекта

Актуальнасцю дадзенай працы з’яўляецца працэс фарміравання нацыянальнай самасвядомасці, эстэтычнага выхавання і развіцця школьнікаў праз вывучэнне і засваенне мясцовага фальклору ва ўстановах дадатковай адукацыі.

Цэль праекта:

- дапамагчы дзецям стварыць этна-фальклорную карту Асіповіцкага раёна па тэме “Ад прадзедаў спакон вякоў...”,
- садзейнічаць з’яўленню ўстойлівага цікавасці да сваёй спадчыны, і фальклорнай гісторыі Асіповіцкага раёна.

Задачы праекта:

- вывучыць:
гісторыю і традыцыі этна-фальклорных каллектываў Асіповіцкага раёна, сюжэты і матывы народнай творчасці майстроў Асіповіцкага раёна, творчасць вядомых беларускіх майстроў і каллектваў;
- асвоіць:
прыклады песеннай творчасці этна-фальклорных каллектываў Асіповіцкага раёна;
- стварыць:
этна-фальклорную карту Асіповіцкага раёна па тэме “Ад прадзедаў спакон вякоў...”.

Практычная значнасць прадстаўленага праекта

З дапамогай сумеснай дзейнасці, з’яўлення ўстойлівай цікавасці да сваёй спадчыны, і фальклорнай гісторыі, удзельнікі ствараюць этна-фальклорную карту Асіповіцкага раёна па тэме “Ад прадзедаў спакон вякоў...”, набываючы сацыяльна-значныя якасці.

Уводзіны

Праект «Ад прадзедаў спакон вякоў...» ажыццяўляецца на базе ДУДА «Асіповіцкі раённы цэнтр творчасці дзяцей і моладзі». У ім прымаюць ўдзел выхаванцы аб'яднання па інтарэсах “До-мі-солькі”.

Наш праект прысвечаны такой важнай праблеме, як фарміраванне нацыянальнай самасвядомасці дзіцяці. Значнасць гэтага пытання цяжка пераацаніць. Яснае разуменне сваіх адметных рысаў, сваёй ролі ў жыцці грамадства, і ў той жа час, асэнсаванне свайго адзінства з народам, пачуццё прыналежнасці да яго з'яўляецца асновай для фарміравання маральных каштоўнасцяў і «Я-канцэпцыі» асобы ў цэлым.

На жаль сучаснае грамадства недастаткова адказна ставіцца да фальклора, музыкі, тэатра, жывапісу, літаратуры. Гэта стварае неспрыяльныя умовы для духоўнага і маральнага фарміравання маладога пакалення, перашкаджае выхаванню адказных грамадзян і добрых членаў сям'і, а таксама скажае аблічча і паводзіны дарослага пакалення. Выкараненне гэтых негатыўных з'яў – адна з асноўных задач дзяржаўнай ідэалогіі. Выканаць гэтую задачу можна з дапамогай патрыятычнага выхавання.

Выхаванне падлеткаў абумоўлена патрэбамі грамадства ў адданных сваёй Айчыне і народу людзях, здольных абараніць яго незалежнасць, памножыць нацыянальныя багацці. Увага да фальклора, гісторыі, культуры, традыцый, як да невычарпальнай крыніцы выхавання і развіцця чалавека, праяўляюцца ў апошнія гады асабліва актыўна ў сацыяльна-педагагічным асяродку. Гэта звязана з функцыянальнымі асаблівасцямі жанра фальклора. Народнае мастацтва адрозніваецца глыбокай духоўнасцю і мудрасцю, бесперапыннасцю працэсу перадачы нацыянальнай культуры з пакалення ў пакаленне. Аналіз формаў і метадаў адроджэння і развіцця фальклора ў сучасных умовах паказвае, што фарміраванне нацыянальнага самавызначэння немагчыма без ведання этнакультурных працэсаў, нацыянальных аспектаў.

Выхаванне нацыянальнай самасвядомасці - справа няпростая, у ім удзельнічае ўсё грамадства. А што можам мы, педагогі дадатковай адукацыі? Сёе-тое ўсё-ткі можам. Напрыклад – увесці і пазнаёміць з цудоўны светам нацыянальнай культуры. Культура – гэта унікальная форма ўзаемага ўзбагачэння розных народаў, таму ўсе цывілізаваныя людзі разумеюць, як важна захаваць яе нацыянальнае разнастайнасць. Аднак гэта звязана з пэўнымі цяжкасцямі. Развіццё эканомікі, з'яўленне інтэрнэту і іншых камунікацый прывяло да ўзнікнення такой з'явы, як масавая культура. У выніку мы назіраем, як згладжваюцца нацыянальныя асаблівасці. А наша задача – іх захаваць і перадаць дзецям.

У Асіповіцкім раёне Магілёўскай вобласці існуе шэраг фальклорных калектываў, майстроў народных рамёстваў якія жывуць сучасным жыццём і працягваюць ўзбагачаць яго духоўна-маральнымі каштоўнасцямі. У той жа

час, існуе небяспека захаплення моднымі тэндэнцыямі. І мы адказваем за тое, каб вытокі якія закладзены ў аснову народнай творчасці, не былі страчаны. Таму кіраўнікі аб'яднанняў па інтарэсах застаюцца паслядоўнымі прыхільнікамі захавання традыцый. Пры гэтым навучанне пачынаецца з таго, што дзецям цікава і зразумела, а ўжо потым паслядоўна раскрываецца прыгажосць і каштоўнасць народнай традыцыі і стылю.

Для таго, каб дзеці набылі ўсю неабходную гаму ведаў, уменняў і навыкаў, педагогу трэба стварыць у аб'яднанні па інтарэсах адпаведныя умовы:

- арыентацыя выхаванцаў на засваенне айчыннай культуры, традыцый народа;
- магчымасць выбару зместу, узроўню складанасці, тэмпу навучання ў залежнасці ад інтарэсаў, схільнасцяў і здольнасцяў;
- магчымасць праявы актыўнасці ў сацыяльна значных мерапрыемствах і праектах;
- магчымасць атрымання дзіцем відавочных істотных для яго вынікаў.

Для таго, каб дамагчыся поспеху ў творчасці, вучань павінен авалодаць пэўнымі кампетэнцыямі, такімі, як:

- эмацыйна-каштоўнае ўспрыманне народнай творчасці,
- цэласнае ўяўленне аб дэкаратыўна-прыкладнай, мастацкай, музычнай творчасці як адлюстраванні рэчаіснасці ў свядомасці народа,
- ўстойлівы цікавасць да народнай творчасці,
- сацыяльная актыўнасць, высокая матывацыя на дасягненне поспехаў,
- здольнасць даваць аб'ектыўную ацэнку сваёй дзейнасці і праектаваць далейшыя дзеянні.

Праект “Ад прадзедаў спакон вякоў...” спрыяе фарміраванню гэтых ключавых кампетэнцый, паколькі яны абавязкова спатрэбяцца для ўдзелу ў запланаваных мерапрыемствах. Для гэтага педагог і дзеці павінны стаць суб'ектамі сумеснай дзейнасці, накіраванай на дасягненні сумеснага выніку.

Задача педагога як кіраўніка праекта – запланавать і ажыццявіць шэраг дзеянняў, якія дапамогуць арганізаваць працэс сатворчасці дарослых і дзяцей:

- вызначыць тыя асабістыя прырашчэнні, якія з'явяцца ў выніку рэалізацыі праекта,
- адабраць змест навучання ў адпаведнасці з мэтай і тэматыкай праекта,
- падрыхтаваць праграма-метадычнае і вучэбна-метадычнае забеспячэнне,
- спраектаваць і арганізаваць на занятках адукацыйныя сітуацыі развіваючага тыпу, накіроўваць пазнавальную і практычную дзейнасць вучняў,
- падтрымаць сацыяльную актыўнасць праз удзел выхаванцаў у мерапрыемствах праекта,
- арганізаваць сітуацыі самакантролю, самаацэнкі, рэфлексіі вучнямі працэсу і вынікаў дзейнасці.

Метадычны пашпарт праекту:

Тэмы вучэбна-тэматычнага плана праграмы аб'яднання па інтарэсах

Праграма аб'яднання па інтарэсах	Раздзел праграмы	Тэмы заняткаў
“До-мі-солькі” Аўтар-складальнік Бабчанок Г.М.	Уводзіны	Беларускі фальклор – спадчына роднай зямлі. Народныя промыслы Беларусі.
	Вакальна-ансамблевая заняткі	Знаёмства і разбор песенных прыкладаў. Спяванне двухгалосся, а' cappella.
	Індывідуальная праца	Праца над сольным выкананнем песеннага матэрыяла.
	Праца над музычным творам	Вывучэнне песеннага рэпертуару, тэкстаў, мелодыі.
	Развіццё кругагляду, слуханне музыкі	Знаёмства з бытам і нормаў беларусаў. Слуханне прыкладаў народных песень, аўдыязапісаў мясцовага фальклору.
	Канцэртная дзейнасць	Выступ на розных тэматычных мерапрыемствах, конкурсах і фестывалях.

Мэты праекта

- дапамагчы дзецям стварыць этна-фальклорную карту Асіповіцкага раёна па тэме “Ад прадзедаў спакон вякоў...”,
- садзейнічаць з'яўленню ўстойлівага цікавасці да сваёй спадчыны і фальклорнай гісторыі Асіповіцкага раёна.

Задачы:

- вывучыць гісторыю і традыцыі этна-фальклорных каллектываў Асіповіцкага раёна, сюжэты і матывы народнай творчасці майстроў Асіповіцкага раёна, творчасць вядомых беларускіх майстроў і каллектываў;

- асвоіць прыклады песеннай творчасці этна-фальклорных каллектываў Асіповіцкага раёна;
- стварыць этна-фальклорную карту Асіповіцкага раёна па тэме “Ад прадзедаў спакон вякоў...”.

Узрост навучэнцаў: малодшы і сярэдні школьны ўзрост.

Аб’яднанне па інтарэсах	Прозвішча, імя навучэнцаў	Узрост	Год навучання
“До-мі-солькі”	Борухава Анастасія Аляксандраўна	14	3
“До-мі-солькі”	Бабчанок Валерыя Аляксандраўна	9	3
“До-мі-солькі”	Пырухіна Арына Эдуардаўна	12	3
“До-мі-солькі”	Саўчанка Валерыя Сяргееўна	12	3
“До-мі-солькі”	Сашын Цімафей Аляксандравіч	9	3
“До-мі-солькі”	Пырухіна Арына Эдуардаўна	12	3
“До-мі-солькі”	Баравікова Дар’я Дзмітрыеўна	9	3
“До-мі-солькі”	Батура Карына Андрэеўна	11	2
“До-мі-солькі”	Тераш Дзіяна Аляксандраўна	9	2
“До-мі-солькі”	Андрушкевіч Кацярына Леанідаўна	12	2
“До-мі-солькі”	Борухава Вольга Аляксандраўна	8	2
“До-мі-солькі”	Маўчанавы Ксенія Юр’еўна	12	1
“До-мі-солькі”	Мельнік Ульяна Сяргееўна	8	2

Час працы над праектам 2016-2017 навучальны год.

Забяспячэнне праекту:

Матэрыяльна-тэхнічная база: памяшканне для правядзення заняткаў, мультымедычная ўстаноўка, кампутар, сродкі для замалёўкі праекта і карты.

Вучэбна-метадычнае забяспячэнне дзейнасці па рэалізацыі праекта: праграма аб'яднання па інтарэсам "До-мі-солькі", вучэбна-метадычны комплекс.

Інфармацыйнае забяспячэнне: нарматыўна-прававая дакументацыя, метадычная літаратура, тэматычныя падборкі перыядычным друку, электронныя альбомы фотаматэрыялаў, віртуальныя экскурсіі па тэме: «Беларуская этна-фальклорная спадчына», інтэрнэт-рэсурсы.

Дадаткова прыцягваюцца ўдзельнікі: раённы гісторыка-краязнаўчы музей, раённы цэнтр народных рамёстваў і дэкаратыўна-прыкладнога творчасці, аддзел ідэалагічнай працы, культуры і па справах моладзі Асіповіцкага раённага выканкама, Асіповіцкая цэнтральная раённая бібліятэка, кіраўнікі этна-фальклорных калектываў, майстры дэкаратыўна-прыкладной творчасці Асіповіцкага раёна, Асіповіцкая цэнтральная клубная сістэма.

Веды, уменні і навыкі, якія прадугледжаны праграмай і неабходны вучням для самастойнай работы

- Ведаць народныя песні мясцовага фальклору, творчасць народных майстроў;
- Здабыць вопыт творчай дзейнасці ў працэсе ўдзелу ў масавых мерапрыемствах;
- Падтрымліваць творчыя кантакты з вядомымі дзеячамі культуры і мастацтва Асіповіцкага раёна, майстрамі дэкаратыўна-прыкладной творчасці, кіраўнікамі творчых калектываў ;
- Ведаць асаблівасці выканання народных спеваў, характэрныя для Асіповіцкага раёна.

Матывацыя ствараецца і падтрымліваецца ў працэсе планамернага ўскладнення заданняў і павышэння патрабаванняў па меры развіцця рэфлексіўных навыкаў. Добрым стымулам з'яўляецца знаёмства з творчасцю этна-фальклорных калектываў, майстроў дэкаратыўна-прыкладнога творчасці, вучняў мінулых гадоў, а таксама сістэматычны ўдзел у гарадскіх, раённых, абласных і рэспубліканскіх масавых мерапрыемствах, конкурсах і фестывалях.

Меркаваныя прырашчэнні У працэсе працы над праектам вучні атрымліваюць магчымасць удасканалваць раней набытыя практычныя вакальныя навыкі. Дзякуючы таму, што ім прадастаўляецца права самастойна выбраць песенны рэпертуар, яны набываюць вопыт паспяховага творчага пошуку. Гэты вопыт, у сваю чаргу, становіцца крыніцай натхнення.

Рэзультат і дыпламы вучняў мінулых гадоў – крыніца асэнсавання перспектывы і магчымасцяў навучання. Знаёмства з творчасцю фальклорных каллектываў, майстроў Асіповіцкага раёна дапамагае дзецям далучыцца да культурнай спадчыны малой радзімы, пашырыць кругагляд. Вывучэнне этнічнай культуры аб'ядноўвае, дазваляе мець зносіны з аднадумцамі, умацоўваючы сяброўскія і дзелавыя кантакты з аднагодкамі. Сумесныя экскурсіі, экспедыцыйна-пошукавая дзейнасць, наведванне музеяў і рэпетыцый этна-фальклорных калектываў, даюць магчымасць дзецям ўсведамляюць сябе ўдзельнікам працэсу захавання традыцый беларускага народа і ўзбагачэння культуры свайго рэгіёну.

Этапы работы над проектом

Этапы работы	Змест	Дзейнасць вучняў	Дзейнасць педагога
Матывацыйны	Матывацыя для ўдзелу ў праекце	Асэнсоўваюць уласныя матывы удзелу ў праекце	Стварае творчае асяроддзе для ўзнікнення інтарэсу к удзелу ў праекце
Падрыхтоўчы	Даследванне культурнай спадчыны Асіповіцкага раена	Знаёмяцца з культурнымі традыцыямі раена дапамогай інфармацыйных крыніц	Знаёміць з гісторыяй і бытам землякоў, дапамагае ў пошуку звестак фальклорнай гісторыі раена
	Знаемства з творчасцю майстроў і творчых калектываў Асіповіцкага раена – носьбітаў народнай культуры	Збіраюць звесткі аб прадстаўніках народнай культуры (народныя калектывы “Дзівакі”, “Люлечка”, “Вязынка”, “Каўгарскія музыкі”) Слухаюць аудыя-відэазапісы мясцовага фальклору, наведваюць рэпетыцыі і мерапрыемствы з удзелам народных майстроў. Удзельнічаюць ў майстар-класах майстроў дэкаратыўна-	Арганізуе сустрэчы з майстрамі народнай творчасці. Знаёміць з асаблівасцямі культуры Асіповіцкага раена. Аналізуе сюжэты і матывы народнай творчасці сучасных майстроў, асаблівасці манеры выканання

		прыкладной творчасці	
	Вывучэнне творчасці вучняў мінулых гадоў	Знаемца з аўдыя-відэаматэрыяламі з архіва аб'яднання “Домі-соль-кі” і ДУДА “АРЦТДІМ”	Знаеміць з лепшымі прыкладамі з творчасці вучняў мінулых гадоў (выкананне народных песень з выкарыстаннем мясцовага матэрыяла, удзел у народных гульнях, элементах народных абрадаў)
	Экспедыцыі	Вывучаюць гісторыю народных промыслаў і творчасць сучасных майстроў	Арганізуе экспедыцыі ў раённы гісторыка-краязнаўчы музей, раённы цэнтр народных раместваў і декаратывна-прыкладнога мастацтва
Планаванне	Вызначэнне напрамкаў даследавання, размеркаванне абавязкаў	Вызначаюць напрамкі пошуку неабходнай інфармацыі для стварэння творчага прадукта, размяркоўваюць абавязкі	Прапануе магчымыя варыянты, арганізуе групавое абмеркаванне, праводзіць індывідуальную работу
Творчая дзейнасць	Стварэнне творчага прадукта	Ствараюць этна-фальклорную карту Асіповіцкага раёна	Кансультуе, аказвае дапамогу ў пераадоленні цяжкасцяў
Падвядзенне вынікаў	Аналіз вынікаў праекта	Аналізуюць вынікі праектнай	Арганізуе працэс рэфлексіі

		дзеінасці, абмяркоўваюць творчыя планы	
Прэзентацыя выніка	Удзел ў масавых мерапрыемствах (фестывалі “Берагіня”, святы: “Зажынкi”, “Дажынкi”, “Пакровы”, “Каляды”, “Вялікдзень”, “Расство”, “Купалле” і інш. Пасяджэнні раённага клуба педагогічных сустрэч)	Прымаюць удзел у масавых мерапрыемствах (выконваюць канцэртныя нумары з рэпертуара фальклорных калектываў, удзельнічаюць у народных гульнівых праектах, правядзенні абрадаў)	Арганізуе ўдзел у масавых мерапрыемствах. Дапамагае ў падрыхтоўцы да выступаў
	Выкарыстанне творчага прадукта ў адукацыйнай дзеінасці	Знаёмяць вучняў аб’яднанняў па інтарэсах з вынікамі творчага пошуку	Арганізуе сустрэчы ў аб’яднаннях па інтарэсах

Прадукт праекта - этна-фальклорная карта Асіповіцкага раёна па тэме “Ад прадзедаў спакон вякоў...”, электронны фотаальбом, кампутарная прэзентацыя, стварэнне электроннага банка дадзеных.

Заклучэнне

Ні адна свядомая нацыя не мае права зневажаць ці, тым больш, забываць пра сваё мінулае. Павага да старэйшага пакалення і добрае веданне мінулага свайго краю, прага да вывучэння яго гісторыі – гэта ледзьве не асноўныя дзве рысы, па якіх можна дакладна судзіць пра культурны і маральны ўзровень народа. У пошуках шляхоў фарміравання маральных каштоўнасцей падлеткаў усё часцей грамадства звяртаецца да фальклору як найважнейшай форме пазнання нацыянальнага характара, гістарычных і культурных каштоўнасцей народа. Арганічнае злучэнне гісторыі, культуры, фальклору і традыцый сям’і, малой радзімы, краіны фарміруе духоўнае адзінства, якое павінна прыняць, усвядоміць і засвойць моладзь. Вынікам праектнай дзейнасці стане этна-фальклорная карта Асіповіцкага раёна па тэме “Ад прадзедаў спакон вякоў...”, электронны фотаальбом, кампутарная прэзентацыя, электронны банк дадзеных.

Гэта дазволіць вучням пашырыць творчыя кантакты з прадстаўнікамі розных прафесій і ўзроставых катэгорый. Для стварэння станоўчай вучэбнай матывацыі дзіцяці неабходныя арыенціры, да якіх можна імкнуцца, і знаёмства з творчымі дасягненнямі прафесіяналаў і аматараў гэтых арыенціры ім прадстаўляе.

Удзел у праекце спрыяе павышэнню сацыяльнай актыўнасці вучняў і засваенню навыкаў даследчай дзейнасці, а таксама развіццю суб’ект-суб’ектных адносін дзяцей і дарослых. Створаны электронны банк матэрыялаў зможа выкарыстоўвацца ў адукацыйным творчым працэсе.

**План-канспект адкрытага выхаваўчага занятку
Вакальнага ансамблю «До-мі-солькі» ДУДА «АРЦТДзіМ»,
мастацкі кіраўнік Бабчанок Ганна Мікалаеўна**

Тэма: Музычна-песенная спадчына Асіповіцкага раёна – крыніца творчасці натхнення.

Мэта: выходзіць любоў і павагу да людзей сталага ўзросту, да роднаймовы, да сваёй Радзімы.

Задачы:

- ✓ пазнаёміць дзяцей з мясцовымі носьбітамі традыцыйнай культуры, з іх песнямі і танцамі;
- ✓ развіць эстэтычны і мастацкі густ;
- ✓ прывіваць любоў і павагу да мясцовай традыцыйнай песеннай культуры.

Ход занятку:

Добры дзень сябры! Добры дзень паважаныя госці! Мы вельмі рады вітаць вас, на нашым занятку, тэма якога: музычна-песенная спадчына Асіповіцкага раёна – крыніца творчасці натхнення.

Зараз, дзеці, я хачу пазнаёміць вас з цудоўнымі, вельмі прыгожымі жанчынамі. Яны ўсе актыўныя ўдзельнікі народнага ансамбля “Вяселле” Каўгарскага сельскага дома культуры. Гэтыя жанчыны з’яўляюцца сапраўднымі носьбітамі традыцыйнай культуры Асіповіччыны. Знаёмцеся, перад вамі:

- Ніна Сяргееўна Ланшчакова,
- Ніна Барысаўна Міхадзюк,
- Марыя Рыгораўна Міхадзюк,
- Марыя Паўлаўна Дзямяннік.

Паважаныя жанчыны, нам вельмі хочацца даведацца і каб вы нам расказалі: «Як раней людзі жылі-былі. Як працавалі, якія на гульні песні спявалі? І каб Вы нам, вашым дзецям і ўнукам, сваю спадчыну перадалі. Раскажыце, калі ласка, пра песні ваших бабуль і матуль”.

Слова гасцям...

Праспявайце нам, калі ласка, песні.” Ой, у лесена дубочку”, “Ой, там на гары”.

Я думаю, жартоўныя прыпеўкі любяць спяваць усе. Ведаю, у вашым рэпертуары шмат такіх прыпевак. А яшчэ, калі гэтыя прыпеўкі любоўнай тэматыкі і з гумарочкам – тады падымаецца настрой, хочацца жыць.

А жыць трэба з прыпеўкай заўжды і ўсюды, бо яна есці і піць не просіць, у госці прыходзіць сама, становіцца валадркай сэрца і душы. Праспявайце нам, калі ласка, прыпеўкі.

Госці спяваюць прыпеўкі.

У нашым ансамблі таксама, дзяўчаты ведаюць прыпеўкі, і шмат жартоўных песен. Зараз мы іх так сама праспяваем.

Выконваюцца прыпеўкі “Вялікая і малая”.

Песня - яна заўсёды побач з намі. Неўміручай красою прыцягвае чалавека, заварожвае меладычнасцю, душэўнай цеплыней, абуджае светлыя памкенні, кранае сэрца і самыя глыбінныя, тонкія, патае Мінскія струны душы.

Я ведаю, вы спяваеце адну вельмі прыгожую песню, і саліруе ў ёй Ніна Сяргееўна. Гэта песня называецца "Там за гаем зеляненькім", просім вас праспяваць гэту цудоўную песню.

Гучыць песня "Там за гаем зеляненькім".

Дзеці: Вы ведаеце шмат старадаўніх танцаў. Нам таксама, вельмі хочацца паглядзець і паспрабаваць патанчыць з вамі.

Дзеці разам з гасцямі танчаць пад музыку, жанчыны паказваюць рухі танцаў

"Падыспань", "Каробушка", "Кракавяк".

У кожнага народа ёсць свае казкі, песні, танцы, легенды і паданні. І мы павінны ведаць свае мінулае. Народ, які памятае і ведае свае мінулае, заўсёды будзе мець будучыню. Паслухайце, калі ласка, адну гісторыю:

Ці то полем, ці то лесам, ішлі тры падарожнікі. Ішлі яны тры дні і тры ночы ды яшчэ паўдня. Прытаміліся. Прыселі. Раптам чуюць спявае нехта.

Прыслухаўся першы:

— Відаць, жаўранак.

— Не, - кажа другі, - гэта лес шуміць.

А трэці, прыпаў вухам да зямлі і прашаптаў:

— Ды гэта ж зямля наша спявае.

Вось яна якая зямля наша беларуская. Таму і песні, і танцы такія прыгожыя. І ў гэтым мы з вамі ўпэўніліся.

А зараз, паважаныя госці, дзеці, я прапаную вам праспяваць знакамітую усім песню "Цячэ вада ў ярок", якую спявала яшчэ мая бабуля, але і сёння яе с задавальненнем спяваюць многія.

Госці і дзеці разам спяваюць песню.

Заклучэнне

Мінаюць гады, чалавецтва выходзіць на новыя рубяжы і ўзроўні, а песні нашых бабуль і матуль не старэюць ніколі. Яны будуць узбагачаць наш розум і сэрца, вучыць нас дабрыні і справядлівасці, любові да роднай краіны і свайго народа.

Вялікі дзякуй нашым паважаным гасцям за тое, што яны былі з намі, мы спадзяёмся, што гэта сустрэча будзе не апошня.

Да пабачэння!

**План-канспект адкрытага выхаваўчага занятку
Вакальнага ансамблю «До-мі-солькі» ДУДА «АРЦТДзіМ»,
мастацкі кіраўнік Бабчанок Ганна Мікалаеўна**

Тэма: Свята Вялікдзень. Валачобныя песні.

Мэта: абуджэнне цікавасці да народных традыцый, абрадаў, да народнай песні і мовы, любові да роднага краю.

Задачы:

- ✓ навучыць спяваць валачобныя абрадавыя песні, пад акампанімент баяна і музычных шумавых інструментаў, у народным стылі выканання;
- ✓ пашырыць веды дзяцей аб абрадах, святах, народных песнях беларусаў;
- ✓ выхаваць у дзяцей пачуцці патрыятызму, павагу да беларускай культуры.

Ход занятку:

1. Арганізацыйны момант

Добры дзень паважаныя сябры! Я вельмі рада вітаць вас сёння на нашым занятку. Сёння ў пацэсе працы, мы з вамі будзем знаёміцца і весці размову пра “Валачобныя песні” і пра адно з найгалоўнейшых святаў беларусаў, свята – “Вялікдзень”. Таму што, толькі на “Вялікдзень” можна пачуць гэтыя абрадавыя песні. Так сама, сёння мы з вамі развучым адну валачобную песню “А ў ляску, ляску”.

2. Гутарка з выхаванцамі

Адкажыце мне, калі ласка, а ці ведаеце вы, што гэта за свята “Вялікдзень”? (дзеці адказваюць).

Вялікдзень – гэта вялікае хрысціянскае свята Уваскресенне Ісуса Хрыста. А калі паглядзець і удумацца Вялік дзень, што гэта можа адзначаць?

(дзеці адказваюць).

Канешне, дзень стаў большым, а а ноч карацейшая. Птушкі пачынаюць прылятаць з выраю, абуджаецца ўся прырода.

Я казалі нашы бабулі: “На Вялікдзень, птушкі пачынаюць пець”, “На Вялікдзень зязюля пасля зімкі першы раз кукуе”.

А для людзей пачынаюцца вялікія дні палявых работ. Раней людзі казалі: “Калі першы дзень Пасхі будзе цёплым і сонейка будзе харошае, то і лета будзе цёплым”. А хто мне адкажа, калі у гэтым годзе мы будзем святкаваць Вялікдзень?

(Адказ: 1 мая).

Скажыце мне, калі ласка, а як святкуюць “Вялікдзень”, у вашай сям’і? (дзеці адказваюць).

А чаму яйкі фарбуюць, я вам зараз раскажу. Пасля уваскресення Ісуса Хрыста адна жанчына, якую звалі Марыя Магдаліна, пешшу адправілася ў Рым

да Імператара Ціберыя. Яна была вельмі бедная і не магла падараваць імператару вельмі дарагі падарунак. Марыя прынесла яму звычайнае белае яйка і сказала: “Хрыстос уваскрэс”. Імператар Ціберый здзівіўся: “Як можа хто-небудзь васкрэснуць з мёртвых? Я ў гэта паверу толькі тады, калі гэта звычайнае белае яйка стане чырвоным”. Не паспеў ён гэта сказаць, як яйка ў руках пачырванела.

ЯЙКА АЗНАЧАЕ ПАЧАТАК ЖЫЦЦЯ, А ХЛЕБ(ПАСХАЛЬНЫ КУЛІЧ) – ГЭТА САМО ЖЫЦЦЁ.

Цяпер яйкі фарбуюць у розныя колеры, такія яйкі называюць маляванкамі, альбо пісанкамі. У чырвоную суботу, да заходу сонейка людзі вельмі старанна гатуюць рытуальную ежу(яйкі, кулічы), потым ідуць у царкву асвятіць Пасху. А раніцай уся сям’я садзілася снедаць.

А ці чулі вы што-небудзь пра валачобныя песні і хто такія валачобнікі, што яны рабілі, якія песні спявалі?

(Дзеці адказваюць).

У ролі валачобнікаў выступалі маладыя хлопцы і дзяўчаты, якія хадзілі па дварах аднавяскоўцаў, спявалі валачобныя песні, у якіх жадалі людзям шчасця, здароў’я, добрага ураджаю, сямейнага дабрабыту. Гаспадары сустракалі іх з радасцю, бо лічылі валачобнікаў прадвеснікамі добрага лёсу.

Вось паслухайце песню, якую спяваюць у нас у Асіповіцкім раёне. Песні заўсёды прысвячалі гаспадару, гаспадыні і іх дзецям.

(Гучыць песня “Гаспадынечка-журавіначка”).

Сёння мы з вамі разучым адну з валачобных песен “А ў ляску, ляску”. Але перад тым як мы пачнем развучаць песню, мы з вамі распяёмся.

3. Распяванне голасу.

- ✓ Вымаўленне гукаслучэнняў для выпрацоўкі добрай дыкцыі.
- ✓ Пяём спалучэнне слогаў елі-ёлі-ой-да-да.
- ✓ Пяём ой-да-да-ой-да, ай-да-да-ай-да.
- ✓ Для правільнага гукавядзення пяём: “Ой, рэчанька, рэчанька”.
- ✓ Разгледзець паштоўкі, пазнаёміцца з музычнымі інструментамі.

4. Праца над валачобнай песняй “А ў ляску, ляску”.

(Звярнуць увагу на дыкцыю, аднолькавае гукаўтварэнне – гук павінен быць лёгкай, звонкай, адкрытай). Разучыць з хлапчукамі ігру на музычных інструментах.

На Вялікдзень дзеці ладзілі гульні з яйкамі. Каталі яйкі па жолабу, біліся ў яйкі, ці ў біткі гулялі, так сама наладжвалі ігрышчы, гушкаліся на арэлях, вадзілі карагоды (каб ўсё расло). Зараз мы з вамі пагуляем у адну гульню.

Гульня з яйкамі

5. Рэфлексія.

У мяне ёсць незвычайныя яйкі, кожнае яйка –гэта маё пытанне да вас:

1. Як называецца свята, пра якое мы з вамі вялі размову? (Вялікдзень).
2. Як называюцца песні, якія спявалі на Вялікдзень? (Валачобныя).
3. Каму прысвячаліся валачобныя песні? (Гаспадару, гаспадыні, дзецям).
4. Чаго жадалі валачобнікі гаспадару? (Здароў'я, шчасця, дабра...).
5. У якія гульні гулялі дзеці ў Вялікдзень? (Ладзілі гульні з яйкамі. Каталі яйкі па жолабу, біліся ў яйкі, ці ў біткі гулялі, наладжвалі ігрышчы, гушкаліся на арэлях, вадзілі карагоды).
6. А чаму людзі пачалі фарбаваць яйкі?
7. Што новага вы даведаліся на нашым занятку?
8. А ці любіце вы, спяваць народныя песні?
9. Як вы лічыце, ці трэба захоўваць нашы беларускія традыцыі і абрады?
10. Пра якія народныя традыцыі і прыкметы вы даведаліся?

Вынік.

На сёняшнім занятку мы шмат чаго даведаліся пра святкаванне свята Вялікдзень. Развучылі з вамі песню, спадзяюся, што яна вам вельмі спадабалася. Гулялі ў гульні.

А зараз я хачу, каб вы падзяліліся са мной сваімі ўражаннямі пра сёняшні урок. Ці спадабаўся ён вам? З якім настроем вы пакінеце гэты клас? Клі ў вас цудоўны настрой пакладзіце, калі ласка, свае яйкі, якія вы трымаеце ў руках, у чырвоную пляцёнку. Калі не вельмі – у зялёную, а калі ужо зусім дрэннае і хочацца плакаць – у сінюю.

Я рада нашаму знаёмству, было вельмі прыемна з вамі працаваць, вы вельмі цудоўныя дзеці і ў памяць аб нашым знаёмстве я хачу вам падараваць вось гэтыя распісаныя яйкі, ввлікодныя пірагі і павіншаваць вас з надыходзячым святам. Шчасця вам, здароў'я, міра і дабрабыту.

Да пабачэння!

СЦЭНАРЫЙ СВЯТА «Фэставыя гульні свята Багач»

Мэта: далучэнне навучэнскай моладзі да культурных, гістарычных традыцый беларускага фальклору.

Задачы:

- стварэнне ўмоў для знаёмства навучэнскай моладзі з лепшымі ўзорамі беларускага фальклору;
- развіццё здольнасцей быць гледачом, слухачом, а значыць здольнасцей і імкненняў успрымаць беларускую культуру;
- узбагачэнне духоўнага свету дзяцей і падлеткаў, фарміраванне іх ідэйна-маральных перакананняў;
- стварэнне ўмоў для самарэалізацыі асобы; выхаванне грамадзяніна – патрыёта сваёй краіны.

Магчымыя вынікі: фальклор, як культура ў цэлым, развіваецца па-ранейшаму застаючыся для сучаснай моладзі невычарпнай крыніцай пазнання і адначасова прыцягальным аб'ектам вучэння, таксама, дзе моладзь магла б дакрануцца сэрцам да традыцыйнай беларускай культуры. Гэта значыць, што ўсе зацікаўленыя могуць атрымаць звесткі пра беларускі фальклор, нацыянальныя святы, традыцыі, звычаі, пазнаёміцца з народнымі прыкметамі, прыказкамі, прымаўкам.

Гучыць тэкст(за кадрам):

Гаварыла поле шырокае, жыта ядраное:

Жнейкі, жнейкі мае маладыя,
Сярпы залатыя,
Прыходзьце ка мне заўтра рана,
Каб я недажатым не стаяла.
Не хачу я ў полі стаяці,
Апошнімі каласамі махаці,
А толькі хачу ў полі – стагамі,
А ў гумне – капамі.

Вядучая 1: Добры дзень, паважаныя сябры!

Вядучая 2: Добры дзень, шаноўныя госці!

Вядучая 1: Сёняшнім цудоўным дзяньком мы запрасілі вас на свята Багач!

Вядучая 2: У мінулым людзі адзначалі яго, калі апошні сноп быў дажаты. Сноп ўрачыста прыносілі ў хату, абмалочвалі зерне ссыпалі ў лубку. Затым устаўлялі свечку і запальвалі яе.

Вядучая 1: Такім чынам рабіўся багач, які заносілі ў кожны двор, тым самым жадаючы багацця. Багач згодна павер'я, забяспечваў ніву жытам і прыносіў у хату дастатак і шчасце.

Вядучая 2: Як каза беларуская прымаўка – «не радзіцца хлеб без справы».

Доўгі шлях цяжкай працы трэба пераадоліць, каб духмяны хлебляжаў на стале.

Вядучая 1: Адкажыце, каліласка, шаноўныя госці, а ці згодны вы самі папрацаваць, каб духмяны хлеб атрымаць?

(адказ гледачоў)

Вядучая 2: Хто нашыя загадкі адгадае, той і пагуляе,

А пераможца нават прыз атрымае.

За правільныя адказы 2 дзяўчыны-дапаможніцы раздаюць гледачам кляновыя лісты з дрэў

Вядучая 1: Было жоўтым вырасла зяленым, сонца пацалавала – зноў жоўтымстала. (Жыта).

Вядучая 2: Тысячу браткоў адным поясам перавязаны. (Сноп).

Вядучая 1: Пад ліпавым кустом мяцеліца мяце. (Муку сеюць).

Вядучая 2: Яго б'юць каламі, рэжуць нажамі, за тое яго так галубяць, што усе любяць. (Хлеб)

Вядучая 1: Тыя, хто атрымаў лісты, бярыце з сабой аднаго сябра або сяброўку і выходзьце, калі ласка, да нас на пляцоўку.

Вядучая 2: Я прапаную вам гульню «Касьба». Вы ўсе па чарзе будзеце касцамі, уявіце сабе, што перад вамі поле (дзьве дзяўчыны-дапаможніцы выносяць ніць, на якую прывязаны каласкі і адны нажніцы) і вам трэба будзе з зачыненымі вачыма скасіць каласок сярпом.

Вядучая 1: Касіць вы будзеце па чарзе – у каго атрымаецца зрэзаць каласок, той прыз атрымае, ну а каму не пашанцуе – тому дзіркі ад абаранка. А вы, паважаныя гледачы, можаце дапамагаць – накіроўваць удзельнікаў. Умовы гульні зразумелы? Тады пачалі.

Гучыць мелодыя беларускай полькі. Праводіцца гульня «Касьба».

Пасля гульні пераможцы атрымваюць прыз, а каму не пашанцавала, частуюцца абаранкамі.

Вядучая 1: На Багач, да ўсходу сонейка гаспадар засяваў ніву жытам. Да азімай сяўбы прыступалі ўрачыста: у доме ўсе мылася, чысцілася, а вечарам спраўлялі ўрачыстую вячэру.

Вядучая 2: А якія вы ведаеце багачоўскія стравы з мукі?

За правільныя адказы 2 дзяўчыны-дапаможніцы раздаюць гледачам кляновыя лісты з дрэў. У кожнай павінна быць 5 лістоў.

Вядучая 1: Тыя, хто атрымаў лісты, выходзьце, калі ласка, да нас на пляцоўку.

Вядучая 2: Загудзела, як трэба, жыта скрозь галасамі,

Заглядзелася у неба да аблок каласамі.

Будзе хлеба багата – млын муку вырабляе,

Маці булак згатуе, каб з'ясі потым з чаем.

Вядучая 1: Зараз мы з вамі перавязем каласы у млын, каб іх абмалоць.

Вядучая 2: Але спачатку падзяліцеся калі ласка на дзьве каманды.

Вядучая 1: Уявіце сабе, што ваша каманда – няспынны канвеер, які будзе малоць зерне.

Вядучая 2: Першы з каманды павінен ўзяць каласок з падлогіі перадаваць яго над галавой, пакуль не дойдзе да апошняга ўдзельніка. Апошні

павінен зноў перадаць каласок наперад першаму іграку, але ўжо паміж нагамі, першы павінен пакласці каласок у карзіну.

Вядучая 1: Але ўвага: браць наступны каласок першы ігрок можа толькі тады, калі ў карзіну будзе пакладзены папярэдні каласок, перададзены ўнізе. Умовы гульні зразумелы? Тады пачалі.

Гучыць мелодыя беларускай полькі. Праводіцца гульня «Млын»

Пасля гульні пераможцы атрымваюць прыз, а каму не пашанцавала частуюцца абаранкамі

Вядучая 1: Усе святкаванне Багача было святасцю – выказваннем вялікай, асобай пашаны да хлеба.

Вядучая 2: Людзі здаўна ствіліся да хлеба, як да святыні: ён жыцце, галоўнае багацце. Нездарма хлеб услаўлены ў многіх народных песнях і яму прысвечана шмат прымавак.

Вядучая 1: І ці ведаеце вы прымаўкі пра хлеб? (Адказ.)

Вядучая 2: Я буду пачынаць прымаўку, а вы працягваць.

Шмат снегу... (працягваюць) – шмат хлеба. Той хто правільна адказвае – бяры свойго сябра і выходзь да нас на пляцоўку.

Вядучая 1: Без хлеба... – няма абеды.

Вядучая 2: Хлеб не зяць – паглядзяць ды ... з'ядзяць.

Вядучая 1: Хлеб усяму ... галава.

Вядучая 2: Калі ёсць хлеб і вада, то ўсе не ... бяда.

Вядучая 1: Ну, вось наш ураджай сабраны і абмалочаны. Хлеб трэба звесці з току ў свіран. Чым мы зараз з вамі і зоймемся. Падзяліцеся калі ласка на дзве каманды. Вы павінны як мага хутчэй перавесці ўсе зерне, але ўвага, ні адно зярнятка не павінна апынуцца на доле. Ну што, гатовы? Пачалі!

Гучыць мелодыя беларускай полькі. Праводіцца гульня.

Пасля гульні пераможцы атрымваюць прыз, а каму не пашанцавала частуюцца абаранкамі.

Вядучая 1: Ну вось, наш ураджай зладкваны.

Вядучая 2: А гэта азначае, што самы час пачаць сапраўднае вяселле.

Вядучая 1: А зараз, даражэнькія, зазірніце, калі ласка, сабе пад крэсла, і хто знойдзе там кляновы ліст, выходзьце да нас.

Выходзяць 4 удзельнікі.

Вядучая 2: Што ж, добра папрацавалі, а зараз паглядзім, як вы ўмееце спяваць.

Першую прыпеўку спявае вядучая, а потым удзельнікі па чарзе.

Вядучая 1: Няма у мяне голасу,

Стала я хрыпучая.

А то любоў, а то імена

Яна мяне замучала.

1- Гарманіст, ану давай

Весялей нам заіграй.

Заспяваю я прыпеўкі,

Ты за мною падпявай.

- 2 - Толік з Піцеру прыехаў,
Гармонь новую прывез.
Гармонь новая раве,
Бацька хлеба не дае.
- 3 - Не хадзіце, дзеўкі, ў лазню,
Не хадзіце парыцца:
Ад гарачае прыпаркі
Пудра ўся адваліцца.
- 4 - Не забуду гэта свята,
Не забуду гэты дзень,
Па ўсяму сялу музыкі
Вандравалі цэлы дзень.

Пасля прыпевак вядучыя ўсіх узнагароджваюць падарункамі.

Вядучая 2: Багачовы фэст адрозніваўся ад астатніх размахам свайго гуляння, і зараз напрыканцы нашага свята я запрашаю ўсіх жадаючых да сябенапляцоўку.

Праводзіцца гульня «Вяселая полька»

*Удзельнікі становяцца па кругу, вядучыя гавораць умовы гульні,
а ўсе выконваюць.*

Вядучая 1: Пачынаем усе з кружочку –
Ручкі уніз – уформу замочка,
Музыканцік – рэж нам, ох –
Польку дробну, як гарох,
Полька ўлева акуратна –
Полька ўправа – дэлікатна.

Усе танчуць польку спачатку ўправа, а потым улева.

Вядучая 2: А цяпер каб не згубіцца –
Трэба локцем зачэпіцца.

усе танчуць польку спачатку ўправа, а потым улева.

Вядучая 1: А цяпер такія рэчы –
Бяромся за суседа плечы.

Усе танчуць польку спачатку ўправа, а потым улева.

Вядучая 2: Аб'яўляю разам з тым –

Што цяпер у нас інтым,

Хлопцы і паненкі –

Бяромся за суседскія каленкі

Усе танчуць польку спачатку ўправа, а потым улева.

Вядучая 1: А цяпер такія стакачкі –

Бяромся за суседа пятакі.

Усе танчуць польку спачатку ўправа, а потым улева.

*Вядучыя выказваюць подзяку ўсім, хто гуляў - запрашаюць усіх заняць
свае месцы у глядзельнай зале.*

Вядучая 1: Дзякуй вам, даражэнькія, за тое, што свята з намі спраўлялі.

Вядучая 2: Прыпеўкі спявалі, танчылі, ды ў гульні гулялі.

Вядучая 1: Хай у вашай хаце заужды будзе мір і спакой.

Вядучая 2: Шчасця вам і дабрабыту.

Вядучая 1: Здароўя і поспехаў!

Разам: Да новых сустрэч!!!

Гучыць беларуская полька

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

Гульнёвая праграма «СКАРБЫ НА ГАРЫ»

Мэта: далучэнне навучэнскай моладзі да культурных, гістарычных традыцый беларускага фальклору.

Задачы:

- стварэнне ўмоў для знаёмства навучэнскай моладзі з лепшымі ўзорамі беларускага фальклору;
- развіццё здольнасцей быць гледачом, слухачом, а значыць здольнасцей і імкненняў успрымаць беларускую культуру;
- узбагачэнне духоўнага свету дзяцей і падлеткаў, фарміраванне іх ідэйна-маральных перакананняў;
- стварэнне ўмоў для самарэалізацыі асобы; выхаванне грамадзяніна – патрыёта сваёй краіны.

Гучыць фонавая музыка

Дамавуха: Ну, вось, сцягнеца, можна цяпер і на гары прыбрацца. А вой, дзеткі, што вы тут робіце?! Мяне ж ніхто бачыць не павінен! А, калі ўжо так здарылася, то давайце пазнаемімся. Клічуць мяне Дамавуха. Я Дамавіка жонка. Ад яго парадак і дабрабыт у хаце залежыць, бо ён дух хаты. А каб гаспадар мой не даведаўся, што я тут з вамі бяседую, давайце дамовімся нагамі не тупаць і мяне ўважліва слухаць.

Люблю я сюды, на гару прыходзіць. Тут, у гэтым куфары, жыве столькі дзіўных рэчаў! Я зараз вам пра іх раскажу. *(Адкрывае куфар, дастае рушнік)*. Вось гэта – рушнік. Цяпер імі мала карыстаюцца, а раней яны адыгрывалі вельмі важную ролю ў жыцці беларусаў. Кожная дзяўчына ды жанчына ўмела іх і ткаць, і вышываць. А ці ўмеюць сучасныя дзяўчыны вышываць?

Давайце гэта праверым.

ТРЭК № 2 (ФОН)

Запрашаю да мяне на гару 4-ох самых смелых ды ўмелых дзяўчынак. Кожнай з вас трэба “вышыць” ўзоры стужкай на гэтых рушніках, звязаўшы іх ў адзін сімвал. Дачушкі-дамавушкі, на дапамогу!

(Пляскае ўдалоні, выбягаюць Хатнічкі). Ты, Лагода, дапамагай гэтым дзяўчынкам, а Весеялінка – гэтым. Пачынайце!!!

ТРЭК № 3 (ФОН)

Дамавуха: Рушнік – гэта не проста прадмет паўсядзённага жыцця вашых бабуль, гэта выраб мнагазначны і сімвалічны. Рушнікі ўпрыгожвалі быт нашых продкаў і з’яўляліся сімвалам яднання кожнага чалавека з яго родам. іх упрыгожвалі тканымі ўзорамі, і вышыўкай, імі пакрывалі абразы і выкарыстоўвалі ў многіх абрадах. Рушнік суправаджаў чалавека ад нараджэння і да смерці. Посцілкі, рушнікі, абрусы і іншыя тканыя і вышываныя рэчы – своеасаблівая аповесць пра жыццё народа і яго працу, пра шчасце і нястачы, мары і спадзяванні, бо кожны ўзор мае сваё прызначэнне і сваю назву.

Трэба многа знаць,
каб узор прачытаць.
Ці светлым сонцам,
ці хатнім аконцам,
ці вешчай кукушчай,
ці мяккай падушчай,
ці яркаю зоркай,
ці ўдавою горкай,
ці спорым святам,
ці родным братам,
ці роднай сястрыцай,
ці светлай крыніцай,
ці зарой-зараніцай,
ці добрай маладзіцай,
ці ікраснай дзявіцай,
ці свежай вадзіцай.

Дамавуха: Ці справіліся нашы дзяўчынкі з вышыўкай? Малайчынкі!
(ТРЭК № 4 ФОН)

Давайце паглядзім на іх працу. На гэтым рушніку “вышыты” ўзоры Сонца і Зямлі, а калі яны спалучыліся разам, то атрымаўся сімвал абуджэння прыроды вясною. А на другім рушніку ўзор Дажджу спалучыўся з узорами Сонца і Зямлі, і атрымаўся зварот да Сонца, каб яно не сушыла Зямлю і дало Дождж. Сядайце на месца, калі ласка.

ТРЭК № 5 (ФОН)

Дамавуха: Куфар наш вялікі, Мінскага скарбаў хавае ў сабе (Дастае з куфара снапок). Што гэта? Так, жытніснапок. Вашы продкі самі сеялі жыта, вырошчвалі яго, жалі, малацілі, малолі на муку ды ў печы хлеб выпякалі. Цяжкая праца гэта была, я вам скажу. І прапаную на сабе гэта праверыць. Падыміцеся да мяне, калі ласка, на гару 2 дужых хлопца. Як гэтая рэч называецца? Для чаго яна служыць? (Дэманструеца цэп; служыць для абмалоту зерня на таку). Як цапом працавалі? (Імітуеца праца цапом).

Прапаную вам “абмалаціць” – лопнуць шары – гэтымі цапамі адзін “каласок”. Хто хутчэй гэта зробіць, той самы лепшы гаспадар. Усе гатовы, пачалі!!!!

ТРЭК № 6 (ФОН для гульні)

ТРЭК № 7 (уручэнне падарункаў, удзельнікі сядваюць ў залу)

ТРЭК 8 (ФОН)

Дамавуха: Давайце яшчэ якую рэч цікавую знойдзем. (Дастае з куфара лапці).

Глядзіце – лапаточки, як два галубочки! Лагода! Весяліна! Запрашайце на гару 5 смелых хлопцоў ды столькі ж прыгожых дзяўчат! Станце, калі ласка, у калону за Весялінай хлопцы, а за Лагодай – дзяўчаты.

Галубкі ў беларусаў заўсёды сімвалізавалі каханне. А ці ведаеце вы, як вашыя бабулі ды дзядулі прыглядаліся друг да дружкі, як пару выбіралі, каб з кім ажаніцца? Не? Ну, тады пра гэта даведаецеся, калі ў “Цяцёрку” згуляеце.

Першая пара разварочваецца тварам да астатніх удзельнікаў, бярэцца за рукі і, падняўшы іх уверх, утварае “вароты”. Ідзе спачатку ўздоўж калоны дзяўчын, затым – хлопцоў. Дайшоўшы да пачатку калоны, дзяўчына бяжыць на сваё месца ў адваротным кірунку, калі скончваецца музыка, а кавалер яе даганяе. Калі не дагнаў, то ў распачы кажа: “Эх!” і становіцца ў канец калоны хлопцоў, а дзяўчына грае з другім кавалерам. Калі ж хлопец даганяе ўцякачку, то ён радасна кажа: “Ух!”, цалуе яе ў шчаку ды працягвае гульню з наступнай дзяўчынай, а пацалаваная маладзіца становіцца ў канец сваёй калоны.

ТРЭК № 9 (гульня)

Дамавуха: Ну, вось, друг да дружкі прыгледзеліся, цяпер можна і патаньчыць разам. Але для сапраўдных танцаў народу малавата. Хлопцы, дзяўчаты, падмайцеся да нас на гару!

ТРЭК № 10 (ФОН)

Толькі асцярожна, бо лесвіца ўжо старая, ёй болей за трыста год. Дачушкі-дамавушкі, гасцей сустракайце, у кола запрашайце.

Папрашу вас, гасцейкі мае дарагія, разбіцца на пары і стаць у вялікае кола: кавалеры – унутры, а дамы – па правы бок ад іх. Кавалеры, вазьміцеся правай рукой за левую руку дзяўчыны. Рухацца будзем супраць ходу сонца. Пачынаем танец з правай нагі: шаг – падскок, шаг – падскок, шаг – падскок, шаг падскок. І так яшчэ чатыры разы.

Цяпер таньчым так:

1. 3 топы (правая, левая, правая), 2 разы сутыкаюцца левыя стопы, “ойра-ойра”.
2. 3 топы (левая, правая, левая), 2 разы сутыкаюцца правыя стопы, “ойра-ойра”.
3. 3 топы (правая, левая, правая), 2 разы сутыкаюцца левыя плечы, “ойра-ойра”.
4. 3 топы (левая, правая, левая), 2 разы сутыкаюцца правыя плечы, “ойра-ойра”.
5. 3 топы (правая, левая, правая), 2 разы сутыкаюцца бёдра.
6. Дама кружыцца пад рукой кавалера, пераходзіць да другога хлопца і танец пачынаецца спачатку!

ТРЭК № 11 (танец Ойра,)

Дамавуха: Ой, цішэй, дзеткі, цішэй, даражэнькія! Мы так з вамі разыйшліся, што Дамавіка раззлавалі! А калі ён злуецца, то ў хаце лад не вядзецца. Сядайце хутчэй на свае месцы!

ТРЭК № 12 (ФОН) Ды асцярожна па лесвіцы спускайцеся, бо прыступкі занадта хісткія ўжо. Лагода, Весяліна, хутчэй да бацькі-Дамавіка бяжыце, супакойце яго, што ўсё добра скажыце! І я, маладзёны, пайду ўжо, бывайце, але пра скарбы, якія тут знайшлі, не забывайце. А калі прыйдзе час, то іх дзецям сваім перадайце!

ТРЭК № 13

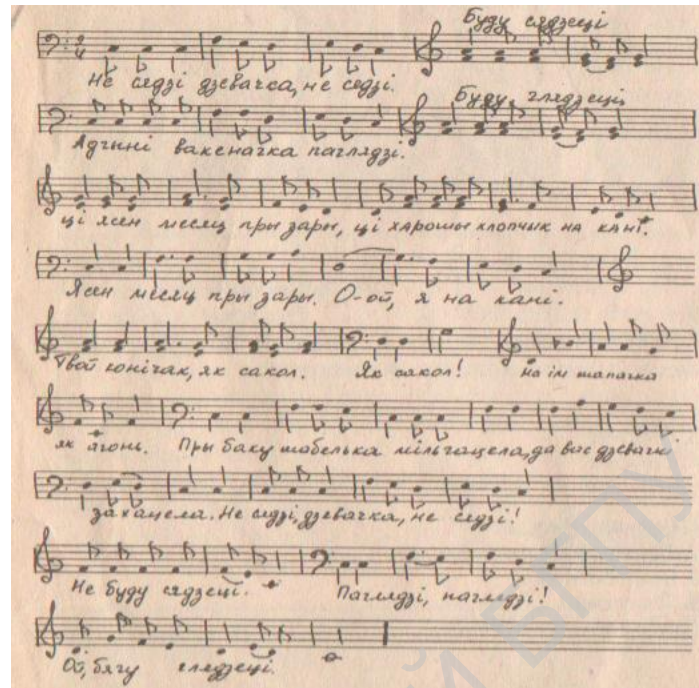
1. Беларуская народная вясельная песня “Ой, ты сонца, сонца краснае”.

Ой, ты сонца, сонейка, сонца краснае.
 Да чаму ты, сонейка, за лес коцішся.
 Да чаму ты, сонейка, за лес коцішся.
 Да чаму не жджэш ты пары летняе.
 Пары летней, вясны краснай, вясны краснае.
 Да чаму ты, дзеўка, замуж не ідзеш?
 Ужо ж ручнічкі я нагатовіла
 Дай панам, сватам дай панадавала.
 Ой, ты сонца, сонейка, сонца краснае.

Запісала Грынько Л.М. у 2003 г. у в. Крамок Асіповіцкага р-на Магілёўскай вобл. ад Куўшынавай Ганны Сяргееўны (1931 г.н., бел., пісьм., мясцовая). Апрацоўка Людзмілы Грынько.

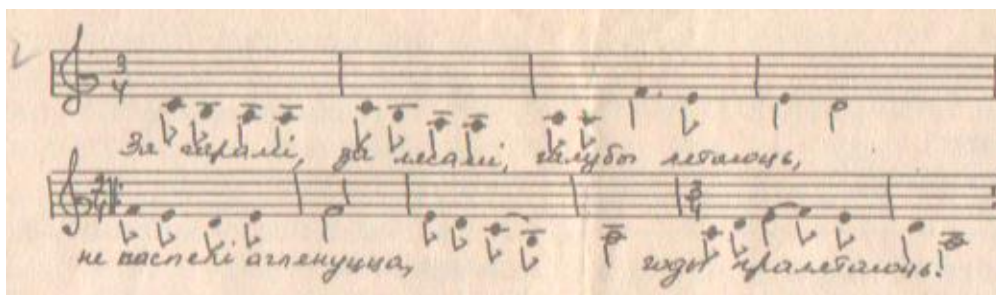
2. Беларуская народная карагодная песня (любоўная лірыка)
“Не сядзі дзевачка, не сядзі”

–Не сядзі, дзевачка, не сядзі. –Буду сядзеці.
 – Адчыні вакеначкі, паглядзі. –Буду глядзеці.
 Ці ясны месяц пры зары. Ці харошы хлопчык на кані.
 Ясны месяц пры зары. О-ёй, я на кані.
 Твой конік як сакол. Як Сакол!
 На ім шапачка як агонь.
 Пры баку шабелька мільгацела,
 Да вас, дзевачкі, захацела.
 –Не сядзі, дзевачка не сядзі. –Не буду сядзеці.
 Паглядзі, паглядзі! Ой, бягу глядзеці.

Запісала Грынько Л.М. у 2003 г. в. Караны Асіповіцкага раёна Магілёўскай
 вобл. ад Зінаіды Сямёнаўны Сташэўскай (1934г. н., бел., пісьм., мясцовая).

Беларуская народная песня “За гарамі, за лясамі”
(пазаабрадавая лірыка).

Загарамі за лясамі галубы лятаюць,
Не паспелі аглянуцца годы пралятаюць.

—Запрагайце, хлопцы, коней, коні вараныя.
Дай паедзем даганяці годы маладыя.

Як дагналі свае годы на кляновым мосте.
—Ой, вярніцесь, мае годы, да мяне ў госці.

— Не вярнёмся мы да цябе ніколі ў госці.
Трэба было шанаваць нас яшчэ ў маладосці.

Запісала Людміла Грынько ў 2003 г. ув. Карытнае Асіповіцкага раёна Магілёўскай вобл. ад Таццяны Маркаўны Яркі (1938 г. н., бел., пісьм., мясцовая).

3. Галашэнні

Галашэнне па гаспадару.

Выйду я на вуліцу, зірну ў адзін і другі бачок — ці не ідзе мой хазячак.
Зірну я на лавачку — не сядзіць мой хазячак. Успомню, як устрачаліся,
учашчаліся — душа баліць, сэрца гарыць. Вазьмі мяне з сабою, буду табе
слугою, буду з рэчкі ваду насіць — цябе паіць.

Галашэнне па маці.

Дзякуй табе, што дзетак гадала, дзетак пільнавала, памагала гора
гараваці, кароўку пераймала. Дзякуй табе за памаганнейка, за тваё
гадаваннейка, за тое, што нас навучала, свадзёбкі парабіла, у канцы століка
стаяла, госцікаў сустракала, госцікаў частавала.

Пайду на тваю сядзібачку — ніхто не будзе гукаці, ніхто не будзе
шкадаваці, толькі ветрык павяваці, пташачкі будуць шчабятаяці, а ты ў зямелькі
ляжачці. Зарастуць дарожачкі, дзе хадзілі твае ножачкі.

Запісала Людміла Грынько ў в. Крамок Асіповіцкага раёна Магілёўскай
вобл. ад Ганны Сягееўны Куўшынай (1931 г. н., бел., пісьм., мясцовая).